

I OVERGANGEN
et universitet på Filipstad

Avgangsprogram for **David Hugo Cabo**
Februar 2016

Det Kongelige Danske Kunstakademis
Skoler for Arkitektur, Design og
Konservering - Arkitektskolen
Rum og Tid

Veileder: Guro Sollid

Innledning	10
Intensjon	11
Byens identitet	
byens hukommelse	15
byens rom	17
Institusjonens identitet	
rom til den fri tanke	19
Ukjent Identitet	
det virtuelle rom	21
den virtuelle virkelighet	21
Metode	
feltet, sporet og avtrykket	25
materialisering	27
Appendix	
site	31
program	33
romprogram	34
avleveringsform	35
studieforløp	37

Innledning

Vi lever i en tid hvor den moderne teknologis utvikling har endret vår tilværelse, alt fra våre sosiale relasjoner til vår virkelighetsoppfattelse av rom og tid har endret seg markant gjennom de siste år (som så nylig som oppdagelsen av gravitasjonsbølger). Med teknologien og fotografiets fremmarsj er det parallellt, med den virkelighet vi kjenner som den fysiske verden, vokst frem ny verden, den virtuelle verden. Den virtuelle verden utfyller og erstatter mange av de basale handlinger, sosiale rom og relasjoner i vår tilværelse, og har ført til at vår virkelighetsoppfattelse i stigende grad har blitt visualisert gjennom det computeren eller fotografiet viser oss. I en tid hvor vi kommuniserer med glimt av bilder, sosiale relasjoner bygger på «likes» og «followers», og hvor individets iscenesettelse og aksepten fra de mange fremfor den enkelte står i fokus, kan man spørre seg om forutsetningene for det fysiske rom har endret seg? Hva er egentlig behovet for et fysisk møtested?

Dette tap av tidsfornemmelse og streben etter den øyeblikkelig virkning og resultat har ikke kun endret våres adferd, men er også noe som kan ses i arkitekturen. Denne flyktighet, fiksering av det visuelle og overfladiske er noe som har påvirket samfunnet og arkitekturens utvikling gjennom de siste tiår.

“Istedenfor den eksistensielt funderede plastiske, og romlige opplevelse, har arkitekturen overtatt reklamens overtagelsesstrategi, som forvandler bygningene til bildeprodukter uten eksistensiell dybde og oppriktighet.”¹

Intensjon

Dette program vil forsøke å åpne en diskusjon om utviklingen av Oslo's havneområder, og tendensene i byutviklingen, samt se på lærings-institusjonens rolle i samfunnet. Gjennom tekst, program og oppgave ønskes det å sette fokus på potensialet i overgangen, overgangen mellom by og landskap, det artfisielle og naturlige og mellom fortid og fremtid. Som et vev av relasjoner på tvers av tid og sted arbeides konseptuelt med feltet, sporet, og avtrykket.

Oppgaven innskriver seg på på Filipstad kaien i Oslo, et havneområde i overgangen mellom by og landskap, mellom utvikling og avvikling. I dette mellomværende i tid og sted vil prosjektet gjennom program og en arkitektonisk bearbeiding forsøke og stille spørsmålstegn ved og diskutere hvordan man skaper et rom i denne overgangen. Hvordan kan man skape en identitet uten å fortrenge eller fylle igjen fortidens spor og huller? Hvordan kan man unytte potensiale i den moderne teknologi fremfor å la den styre utviklingen? Hvordan kan man skape en bevissthet og skærpethet omkring den fysiske tilstedeværelse?

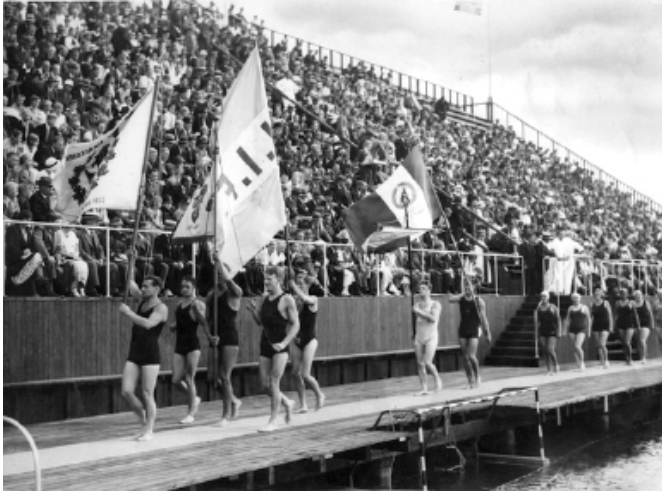

Filipstad-ulykken 19.des 1943

Byens hukommelse

Oslo er en by omgitt av natur, skogen i nord, fjorden i sør. Kanten mot fjorden har historisk vært av stor betydning for skipsfart og handel, og senere industri. Gjennom tidens lange løp har byens grense blitt skubbet lenger og lenger ut i fjorden for å frigjøre nye arealer for industrien. Som i så mange byer ser vi i dag hvordan industrien rykker ut av sentrum til fordel for nye attraktive arealer for utbygging. Industrien blir overtatt av boligindustrien og påpeker en begynnende urbanisering. Hvordan utbygger man disse sentrale deler av byen? Kan man være tro mot historien om det industrielle kvarter (og behøver man det), eller blir det kun et bilde på det ?

Svømmestadion 1933

Boliger, Tjuvholmen 2015

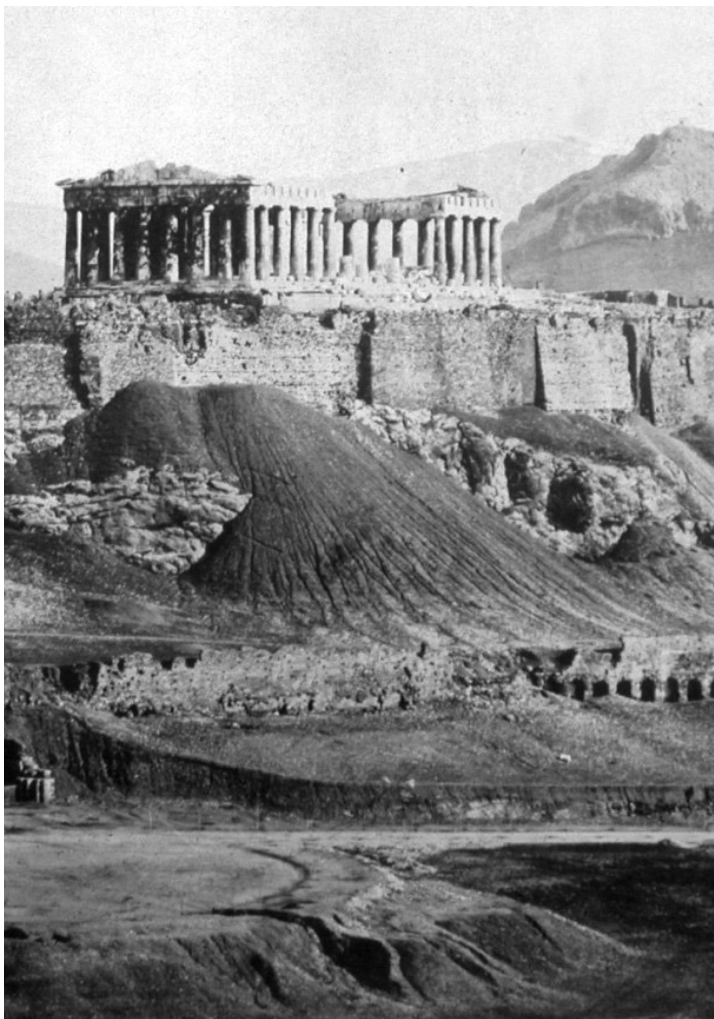
Byens rom

“Fjordbyen er et prosjekt som skal frigjøre dagens arealer ut mot sjøen og benytte disse til fremtidsrettet byutvikling med bolig, rekreasjon og næring på en slik måte at byen åpnes mot fjorden.”¹

Hvis man skal ta utgangspunkt i den foreløpige masterplan for utviklingen av Filipstad og den utvikling som allerede er i gang i andre deler av Oslo (Tjuvholmen, Sørenga, Bar-code), er det grunn til å være litt bekymret for byens utvikling. Tendensen man har sett de seneste år, er en utvikling hvor grenseområdene mellom by og fjord har blitt et sted hvor Oslo kommune, Oslo havn og investorer kappes om å skape høye markedsverdier og boligarealer med eksklusiv sjøutsikt. Med de beste intensjoner og forestillinger om å «frigjøre» nye og rekreative arealer i de sentrale områdene, er byen ved å lukke seg selv inne bak sine egne murer. Hvis det altså er denne strategi som ligger til grunn for å «åpne byen mot fjorden» er det potensiale for forbedringer.

Måten at tenke arkitektur i disse områdene er, på tross av sine variasjoner i skala og volum, stadig det samme, nemlig en speiling av hva en politisk og økonomisk virkelighet forventer. Byens utvikling har blitt en reproduksjon av det samme bilde, en fiksering av tid i rom, et bilde som kun eksisterer på overflaten. Byrommene har blitt til statiske stillbilder som i sin reproduksjon er tømt for mening. De mister sin kontakt til realitetene, sin evne til å være dynamiske rom. Den taktile fremtredden, det stofflige i arkitekturen forsvinner, og det kan ikke variasjoner i skala over den samme ønskede arkitektur endre på. Den fysiske fremtredden av arkitekturen i havneområdene bærer preg en det ensartede, en automatisert mal, det repetetive, en mangel på dybde, stofflighet. Arkitekturen har latt seg styre av teknologi og økonomi framfor å utnytte det som en ressurs, som en speiling av samfunnets utvikling har den mistet noe av sin substans og tilstedeværelse. Hva skal til for å frigjøre denne fiksering og revitalisere tilstedeværelsen i arkitekturen?

1 Oslo kommune, “områdeplan”

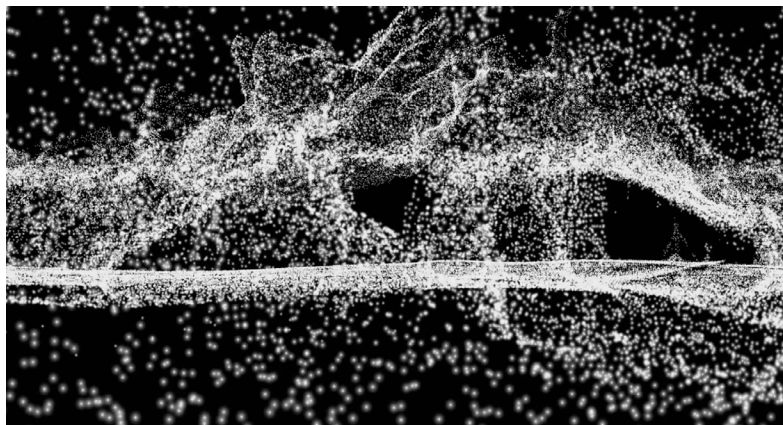
Akropolis, Athen 1880

Rom til den frie tanke

På samme måte som byens rom gjennom speilingen av virkeligheten er i ferd med å miste sin «tilstedeværelse», er læringsinstitusjonen, akademiet og universitetene ved å mistet sitt rotfeste. Universitetene og akademiene, som historisk sett utfordret samfunnets utvikling gjennom kritisk tenkning og kreative prosesser, er i ferd med å bli en arena for politisk/økonomisk fusjonspolitikk. En politikk om hvorvidt viten og kreativ utvikling på best, billigst og enkleste måte kan tilpasses “den virkelige verden”. I stedet for å prege denne virkelighet er institusjonene ved å stivne og passivt serve den, - en fiksering av rom i tid.

“Selvom akademiet siden (forestillingen) om det første akademi har endret seg vesentlig og i dag snarere minner om skolen, eller enda firmaet, er dette grunnleggende trekk enda en del av vores forståelse av dets rolle i samfunnet. I dag får man ofte vide, at trekket i virkeligheten er et uttrykk for en grunnleggende mangel på forståelse av eller interesse for det omgivende samfunn. Det er imidlertid viktig å huske, at den måte, hvorpå ordet virkelighet normalt brukes, ikke betyr annet enn enighet. Virkeligheten, i den normale betydning, finnes der, hvor ingen lengre tenker kritisk over den, men blot aksepterer de konvensjonelle oppfattelser av hvordan tingene henger sammen. Akademiets grunnleggende trekk er derfor en forutsetning for en forståelse av virkeligheten, som er mer nyansert og går dypere enn det normale. Det skyldes blant annet, at det vedvarende stiller seg kritisk til forutsetningen for sin oppfattelse. Man bør derfor snarere vende saken om og si, at det samfunn som innskrenker rommet for den frie tanke, står i fare for å miste sin virkelighets fornemmelse.”¹

Kan man speile seg i denne påstand og påstå at det samfunn som mister sin virkelighetsfornemmelse, står i fare for å miste den frie tanke? Hvordan arbeider man med flaten som forener disse to utfordringer. Hvordan forholder arkitekturens rom seg til denne tenkningen, og hvilket ansvar har arkitekten for at skape rom til den frie tanke?

3d scanning, "Cave of forgotten dreams"

Motion capture, "Unnamed Soundsculpture"

Det virtuelle rom

Det virtuelle rom kan ses som en annen virkelighet, som et vev av informasjoner, et stoff som er tidløst og immaterielt. Dette stoff kan ses som relasjonen mellom sanseakten, gjenstanden, selve “konkretiseringen” i møtet mellom rommenes egenskaper, det gjenstandsmessige og betrakteren. I arkituren kan man snakke om dette stoff som sansningen i møtet mellom det topologiske og taktile.

Cyberspace¹ er datamaskinenes komplekse virtuelle rom, som eksisterer parallelt med vår fysiske verden, og hvor grensen mellom de to verdenene er flytende. Det paradoksale er hvordan dette digitale, virtuelle rom er på vei til å bli det som styrer menneskene. Det gjenstandsmessige er i ferd med å overta vår tenkning. Våre fysiske relasjoner har i stor grad blitt erstattet med virtuelle relasjoner. Sosiale fellesskap eksisterer uten fysisk tilstedeværelse, mennesker føler seg fysisk forbundet gjennom bilder og videoer som sendes frem og tilbake. Det er en ingenstedsværen og allestedsværen på samme tid, hvor tid, rom og sted flyter sammen, og på samme tid faller fra hverandre.

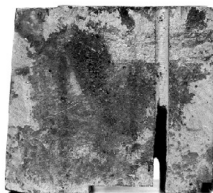
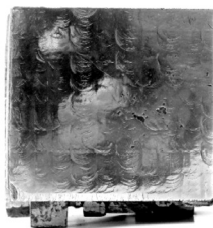
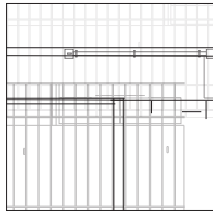
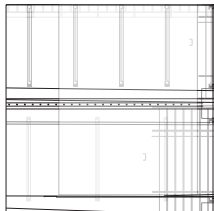
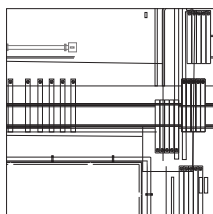
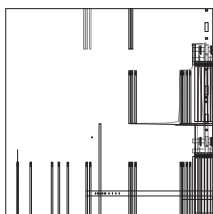
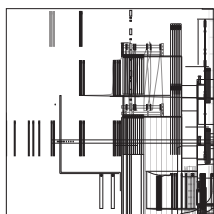
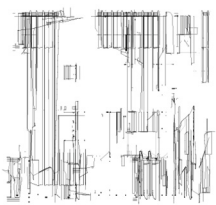
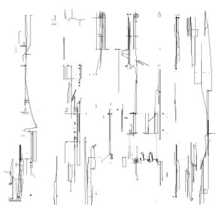
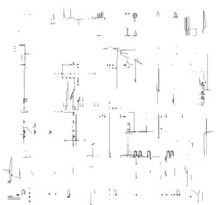
Den virtuelle virkelighet

Gjennom den virtuelle virkelighet, som er berøringsflaten eller krysningspunktet mellom det virtuelle og det fysiske rom, har man forsøkt å komme tettere på en forståelse, en interaksjon og reversibilitet mellom det teknologiske og naturlige. Her eksisterer virkeligheten som en hybrid mellom det fysiske og digitale rom, et sted i grensefeltet mellom det digitale rom og den kroppslige tilstedeværelse, mellom sanntid og illujson. Det fascinerende med dette rom er at det, gjennom et kontinuum mellom det fysiske og det virtuelle rom, bevisstgjør, skubber til og understreker vår virkelighetsoppfattelse.

¹ I betegnelse på en “verden” av sammenkoblede datasystemer og informasjonsressurser (wikipedia)

Tegnings- og modellmateriale fra , 9. og 10. semester

Tegning og modell

Prosjektet tar utgangspunkt i hele området på Filipstad som et felt i forandring. Gjennom en reflekterende tegningsform og modellarbeide nærmer prosjektet seg den konkrete plassering. Tegningen inneholder en rekke lag av informasjoner som knytter seg til både kontekstuelle, urbane, og programatiske fenomener, synlige og usynlige. Tegningens styrke er at den gjennom sine morfologiske egenskaper og romdannende strategier kan produsere uforutsigbare åpninger i materialet. Byens konstante forandring, som gjennom en nedrivning og oppbygning er i stadig transformasjon tenkes som en måte byen avsløres og tilsløres gjennom en og samme bevegelse.

Markeringen og feltet

Markeringen og feltet tenkes som en måte å fordele, organisere, strukturere og konstruere. Feltet mellom de ulike markeringene tenkes som landskaper. Feltet har både en utstrekning i plan og en frontalitet som introduserer dybden.

Risningen og sporet

Sporet og risningen ses som antydninger og begynnelse. Sporet bibeholder hele tiden erindringen om det som var. Risningen utvisker og fremkaller på samme tid, noe dekkes til og skrapes vekk mens noe nytt kommer til syne.

Avstøpningen og avtrykket

Avstøpningen og avtrykket danner det gjenstandsmessige, en kropp som i sine konkave og konvekse former speiler sine støpeformer, omgivelser. Som et monument i tid og rom.

Hiroshi Sugimoto, "Art House project" Naoshima

Materialisering

Operahuset i Oslo er et sted som kan fremheves som et vellykket prosjekt i Oslos fjordlinje. På tross av sitt «lukkede» programmatisk innhold har Operahuset blitt et av de mest folkelige stedene for byens borgere, turister og forbipasserende. Operahuset tilføyet området noe det manglet, et uprogrammert rom i en av byens beste beliggenheter, en markering og identitet i et felt i utvikling.

Posisjon i rom og tid

Tanken er at universitet gjennom sin annerledeshet i program og fremtreden vil tilføye området annen dynamikk og en ny oppmerksomhet. Ved å implementere en ny katalysator i grensefeltet mellom utvikling og avviking, tilføres restlandskapet en ny selvstendig betydning og identitet, hvor revitaliserte krefter kan settes i spill og skape muligheter for nye handlingsrom. Universitetet blir som en speilflate, som på samme tid er tilstede og virtuell. Prosjektet ønsker å formidle et område i transformasjon og søker derfor en karakter av et mellomværende mellom det nåværende og det tilblivende. I nåtiden blir det et nytt element som oppstår mellom de eksisterende sammenhenger og dets fortid, og i fremtiden vil det stå som et fremmedlegeme som bærer spor av fortiden. I grensefeltet mellom det urbane og det institusjonelle, fortid og fremtid, inntar universitetet sin plass i byen, en revitalisering av tilstedeværelsen, i et kontinuum av rom og tenkning.

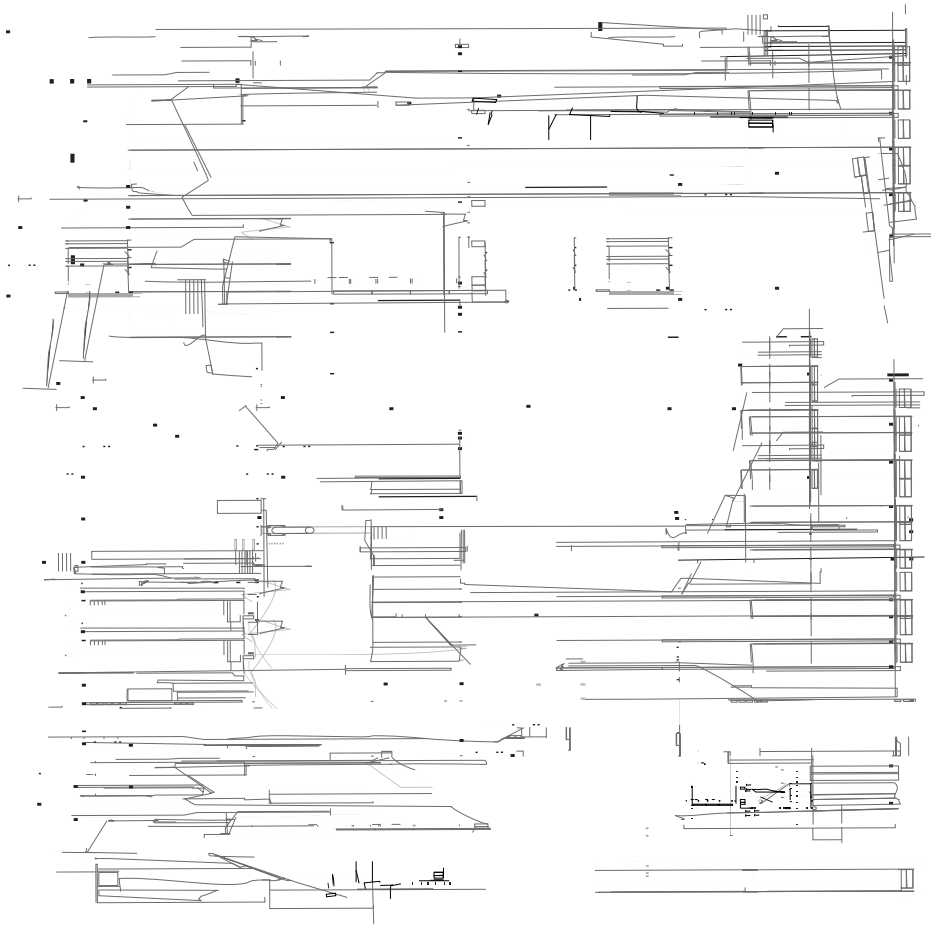

Arkivbilde, byplanlegging og masterplan for Filipstad

Filipstad, Oslo

Mellom Oslofjordens åpne horisont i sør, E18 motorveien i nord, Aker brygge i nordøst, og nærmeste nabo, Tjuvholmen i øst, ligger Filipstadkaien som et av de få gjenværende åpne felt mot vannet i Oslo. Filipstad er et kunstig havneareal som ble fylt ut for og utvide havnen i starten av 1900-tallet. Kaien har flere ganger gjennomgått utvidelser og reprogrammeringer gjennom det siste århundre, hvor den har huset alt fra industri, fergekai, kulldrif og ammunisjonslager, til svømmestadion, og fornøyelsespark. Filipstad har en sentral plassering i den vestlige delen av Oslo, med gangavstand, til Aker brygge, rådhuset og slottet. I dag består det relativt åpne havnelandskapet av noen gjenværende lagerhus og fabriksbygninger, store parkeringsarealer, samt ankomsthavn til Color Line. Med planer om å legge motorveien i nord i tunnel ser det ut til at området har en fremtid som en integrert bydel av Oslo.

Tegningsdiagram, 10 semester

Program

Universitets hovedprogrammer består av fasiliteter til avansert teknologi, både fysiske maskiner og computerteknikk. Avansert teknologi og maskiner krever som regel mye kapital og ekspertise for å betjenes. Universitetet på Filipstad tenkes derfor ikke kun som et internt teknologisk studie, men som en vitens,- og forskningsserver for andre universiteter og akademier. Universitetet har på denne måten ikke kun et forankringspunkt gjennom sin fysiske tilstedeværelse, men tenkes som et omdreiningspunkt og læringsrom på tvers av de fysiske rammer . Det blir et møtested for utveksling og formidling av viten, læring, praksis på Filipstad, samtidig som det strekker seg ut til byens og landets andre universiteter og akademier. Unversitetet består av tre hovedelementer som graduerer fra det spesifikt programmerte til noen mere offentlige funksjoner og byrom.

CPU¹’en er kjernen i universitet, den substans som holder maskineriet i gang, den permanente drift, administrasjon og fagkunnskapen.

HUB²’en er grenseflaten mellom det interne og det eksterne. I grensefeltet mellom de ulike faglige relasjoner dannes hovedgrunnlaget for universitetes utvikling, samarbeider og faglige nettverk.

Open source³ er universitetets “ytre” del og grenseflate mot byens rom. Denne del tenkes som en forlengelse av byens rom og rytme. Et pulserende sted hvor det almenne og spesialiserte møtes.

1 CPU - sentralenhet i en datamaskin

2 HUB- en enhet som brukes til å koble sammen flere datamaskiner i et nettverk

3 OPEN SOURCE- kildekoden til et dataprogram er gjort tilgjengelig for all

Romprogram

CPU

administrasjon
faste fasiliteter
lukkede fasiliteter

HUB

undervisning
workshop
arbeidsrum
It-lab
værksteder
studio
fremvisningsrum

OPEN SOURCE

fremvisningsrum
utstillingsrom
byrum , inne og uteområde
restaurant / kantine

Eventuelle samarbeidspartnere:

Filmskolen Lillehammer

Teknisk Universitetet Trondheim

Universitetet i Oslo

Kunsthøgskolen i Oslo

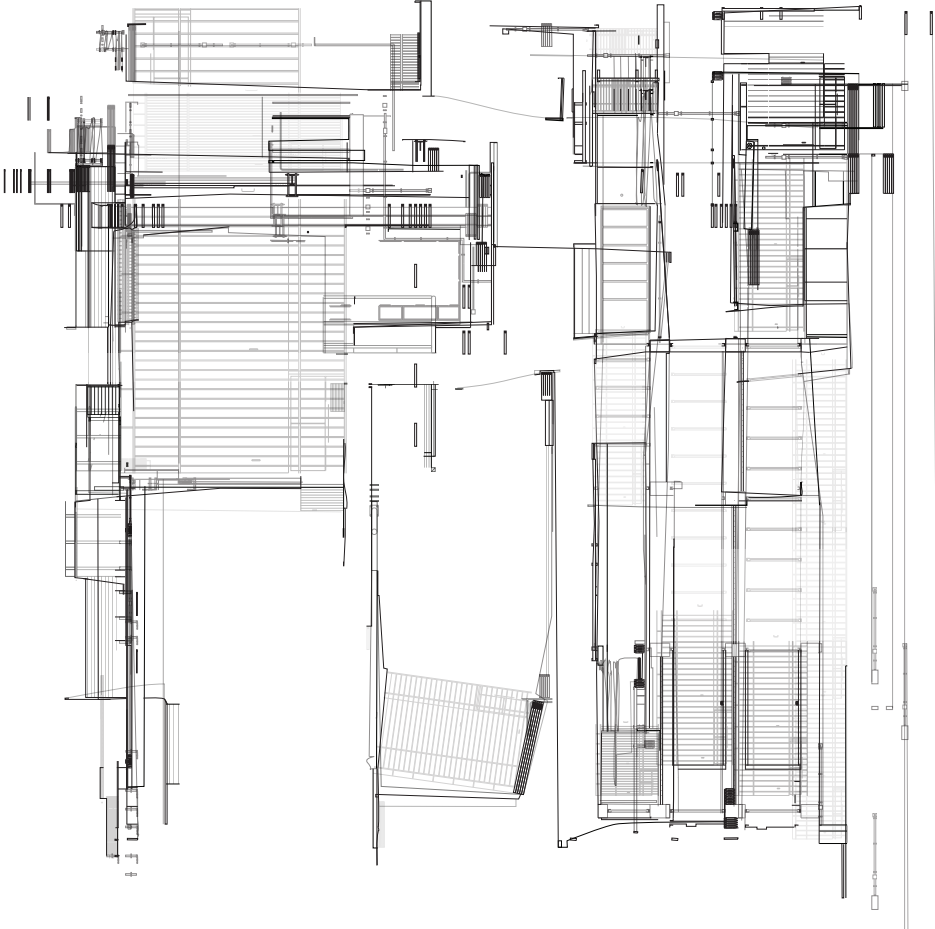
Kongsgården i Oslo

Avleveringsform

Situasjonsplan	1:500 /1:1000
Plan,	1:200
Snitt, fasader	1:200
fysisk modell	1:200 / 1:500
Romlige visualiseringer	

Sitets areal:
ca.5000m²

*I forbindelse med oppgavens utforming holdes det åpent for at andre
grammatiske enheter kan tilføyes.*

Tegningsdiagram, workshop Hydra, 9 semester

Studieforløp

2010-2013

Bachelor (studieavdeling 6)

1 semester - rom og form

2 semester - bygning og landskap

3 semester - kroppen og rommet

4 semester - by og bolig

5 semester - Selvprogrammert oppgave - Lys som rom

6 semester - bacheloroppgave - Kulturværksted på Østerbro

2013-

Kandidat (arkitektur, rom og tid)

høst 2013- Freelance job hos Aktiv-Hus, Oslo

7 semester -praktik hos B.V Doshi , Sangath- Ahmedabad, India

8 semester -Mediebibliotek og læringscenter i Clichy Sous Bois

9 semester -Verden mellom verden, rum -stoff -tid

10 semester -Tomrommet, iscenesettelsen av det mellomværende

